

Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2016

GÄVLEBORGS LÄN

En sammanfattning av prognosen
för arbetsmarknaden 2016–2017

Hög arbetskraftsbrist

Arbetsförmedlingens konjunkturindikator för Gävleborgs näringsliv är starkare än normalt men visar en viss försvagning jämfört med i höstas. Länets privata näringsliv ser generellt en ökad efterfrågan på sina varor och tjänster det kommande halvåret. Det gäller inte minst den privata tjänstesektorn där handeln och hotell och restaurang inklusive personliga tjänster sticker ut som de mest positiva. Transport och tillverkningsindustrin är något mindre optimistiska men har ändå positiva förväntningar. Inom industrin har stämningläget förstärkts något sedan höstens undersökning och ligger strax över det historiska genomsnittet. Byggverksamheten har ett, även för säsongen starkt förväntningsläge och jord- och skogsbrukets förväntningar är också höga. Länets offentliga verksamheter ser också en ökad efterfrågan på sina tjänster. Det gäller samtliga verksamhetsområden om än i varierad omfattning. Rekryteringsplanerna förväntas gynna sysselsättningen bland de flesta branscher inom näringslivet, det gäller dock inte industri och transport. Sysselsättningen bedöms öka även inom de flesta offentliga verksamhetsområden. Bristen på arbetskraft stiger inom näringslivet och är fortsatt historiskt hög inom offentlig verksamhet vilket kan hämma en positiv sysselsättningsutveckling. Det gäller i synnerhet offentliga tjänster som också ersättningsrekryterar för pensionsavgångar i hög omfattning.

Antalet sysselsatta bedöms öka ...

Hösten 2015 gjordes bedömningen att sysselsättningen skulle komma att öka med 500 personer 2016. Den bedömningen kvarstår. Till slutet av år 2017 bedöms sysselsättningen öka med ytterligare 400 personer. Det förutsätter att arbetsgivarna får tag i den kompetens de behöver. Det innebär en ökning med 0,4 procent 2016 och 0,3 procent 2017. Inom näringslivet bedöms den största procentuella ökningen ske inom byggverksamhet, hotell och restaurang inklusive personliga och kulturella tjänster samt information och kommunikation.

... men arbetslösheten också

Antalet inskrivna arbetslösa har minskat kontinuerligt de sista åren. Det gäller dock inte alla. Förgymnasialt utbildade, men framför allt utomeuropeiskt födda visar istället på en kontinuerlig ökning. En utveckling som bedöms fortsätta. Antalet asylsökande hittills i år är lägre än under samma period förra året. Det beror på att det blivit betydligt svårare för människor på flykt att ta sig till norra Europa och Sverige. Om avmattningen i inflödet fortsätter torde asylprocessen förkortas något. Det skulle kunna innebära att antalet inskrivna arbetslösa ökar mer redan 2016. Därför har Arbetsförmedlingen skrivit upp sin bedömning vad gäller arbetslösheten

i Gävleborg i slutet av detta år. Från en ökning med 200 personer 2016 till en ökning med 500 personer. År 2017 bedöms den öka med ytterligare 800 personer. Det innebär att den relativa arbetslösheten bedöms uppgå till 11,7 procent i slutet av innevarande år och 12,2 procent i slutet av 2017.

Arbetslöshetens sammansättning

Drygt var femte arbetslös har varit utan arbete mer än två år. Den utvecklingen bedöms fortsätta och förstärkas. Det sker i takt med att andelen personer med en utsatt ställning på arbetsmarknaden blir allt större. I nuläget befinner sig 75 procent av länets inskrivna arbetslösa i den situationen. Det är den tredje högsta andelen i landet. I länet är det framför allt två sökandegrupper som sticker ut. Det är de med förgymnasial utbildning och utomeuropeiskt födda. Drygt fyra av tio har högst förgymnasial utbildning av de inskrivna arbetslösa i länet. Det är också fler än fyra av tio som är födda utanför Europa. Bland de senare har betydligt mer än hälften högst förgymnasial utbildning.

Utmaningar i Gävleborgs län

Gävleborg är ett län som ur flera perspektiv har många och svåra utmaningar att brottas med. Sett till arbetsmarknaden så framstår arbetskrafts- och kompetensförsörjningen, utbildningsnivån och bristen på enkla arbeten som några av de största utmaningarna. Det ökande antalet utomeuropeiskt födda utgör också både en utmaning och en möjlighet.

- **Arbetskraftsförsörjning.** Basen för arbetskraften, det vill säga befolkningen i arbetsför ålder har minskat kontinuerligt i länet. Det enda som håller tillbaka den utvecklingen är inflyttning av personer i arbetsför ålder från andra länder.
- **Kompetensförsörjning.** Hittar företagen och offentliga verksamheter den kompetens de behöver? Sett till dem som är utan arbete och finns inskrivna hos Arbetsförmedlingen så går det inte att tveklöst svara ja på den frågan. Det är många gånger en stor skillnad mellan vilken kompetens som efterfrågas och den som finns direkt tillgänglig hos Arbetsförmedlingen.
- **Utbildningsnivån.** Att den är lägst i landet är inte någon nyhet. Däremot är det kanske inte lika allmänt känt att skillnaden mellan könen är mycket stor. Alla ska inte bli akademiker, men man måste man i alla fall försöka fullfölja sina gymnasiala studier på ena eller andra sättet. Efterfrågan på personal inom flera yrken som normalt kräver en gymnasial yrkesinriktad utbildning har ökat och följaktligen också möjligheterna till arbete. Men om man inte fullföljer sina gymnasiala studier och kanske inte heller sin grundskoleutbildning vad händer då?
- **Enkla arbeten.** Det leder in på nästa utmaning, bristen på enkla arbeten. Många företag förlägger i allt större utsträckning sin produktion i länder med lägre lönekostnader men behåller exempelvis utveckling och forskning i Sverige. Det är en utopi att tro att den utvecklingen kommer att vända. Däremot finns det flera andra tänkbara scenarier. Ett kan vara en utvidgning av befintlig Samhallverksamhet eller motsvarande. Ett annat kan vara nytänkande kring odling, djuruppfödning och skogsbruk. Där man tar tillvara och sprider kunskap som människor från andra länder har med sig. Här behövs kreativitet och idéer hos ett flertal aktörer i samhället.
- **Utomeuropeiskt födda.** Här framträder nu det som utgör såväl utmaningar som möjligheter när det gäller utomeuropeiskt födda och deras framtid på arbetsmarknaden. En mycket stor utmaning är det faktum att majoriteten enbart har en förgymnasial utbildning. Svårigheterna blir ganska uppenbara om man dessutom ska tillägna sig ett nytt språk. Möjligheterna ska inte glömmas bort, dels i form av en ökad befolkning som också tillför mer arbetskraft i ett län som Gävleborg där den svenskfödda arbetskraften minskar kraftigt. Dels också de kunskaper och erfarenheter man har med sig som Sverige kan ta till sig och hjälpa till att vidareutveckla till att bli nya områden på svensk arbetsmarknad.

Matchningsläget i Gävleborgs län

Arbetsmarknaden har över tid upplevt brist på arbetskraft inom ett flertal yrken av vilka många är ständigt återkommande. På motsvarande sätt har efterfrågan varit liten och/eller konkurrensen stor inom lika ständigt återkommande andra yrken. De senare har då varit yrken som inte kräver särskild utbildning. En trend som pågått under en längre tid är att många yrken som är svårrekryterade kräver längre eftergymnasial utbildning. Med längre åsyftas en utbildning på minst tre år. På senare tid har arbetsgivarna också haft rekryteringsproblem inom vissa yrken som normalt inte kräver mer än en gymnasieutbildning, men dessa har då i huvudsak krävt ett yrkesinriktat program inom gymnasieskolan, till exempel vård och omsorgsprogrammet eller motsvarande. Bakomliggande skäl till matchningsproblematiken är att många av de sökande inte har den kompetens som arbetsgivare efterfrågar. Alla och envar förstår att det inte går att matcha någon med förgymnasial utbildning till ett arbete som maskiningenjör eller grundskollärare och fler än fyra av tio bland de inskrivna arbetslösa har inte högre utbildning än så. Men det handlar inte uteslutande om utbildningsbakgrund. Arbetsgivare påtalar också att i vissa fall där inte så mycket formell utbildning krävs, utan istället egenskaper som driv och vilja att lära sig, fattas i undantagsfall in-tresset hos en del personer.

Om bristen på arbetskraft ökat inom det privata näringslivet så har den dock ökat mycket kraftigt inom offentlig verksamhet och ligger högt över genomsnittet över tid i länet. Att bristen är extra hög bland offentliga arbetsgivare har till stor del två orsaker. Pågående ersättningsrekryteringar för dem som går i pension och utökade verksamheter för att möta en ökad efterfrågan i och med inflödet av asylsökande. Vi har också en åldrande befolkning som i och för sig har fler friska år i många fall men det gäller tyvärr inte alla.

Inom offentlig verksamhet såsom utbildning, vård och omsorg så krävs i normalfallet en eftergymnasial utbildning eller en vård och omsorgsutbildning från gymnasieskolan eller motsvarande.

Prognosen i sin helhet hittar du på arbetsformedlingen.se/prognoser